

Сумесны праект газеты «Звязда», Нацыянальнага алімпійскага камітэта і Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь

Легенды спорту

Як дынастыя ГЕНАВЫХ у Наваполацку стварыла адну з найлепшых вадналыжных школ у свеце

«СПРАВА БАЦЬКІ — ГЭТА НАША СПРАВА»

Развіццём водных лыжаў у невялікім гарадку пад Полацкам займаецца ўжо другое пакаленне сям'і Генавых. За 50 гадоў яны выхавалі дзясяткі чэмпіёнаў Еўропы і свету, рэкардсменаў планеты, больш за 100 майстроў спорту. Сёння наваполацкая школа стаіць у адным шэрагу з найлепшымі школамі ЗША і Францыі. А пачыналася ўсё з маленькай зямлянкі на беразе Заходняй Дзвіны, пачынальнікам гэтага віду спорту стаў адзін з першых горадабудаўнікоў Наваполацка, краўшчык Мікалай Геная.

«Бацька пачаў знікаць з дому»

Ён нарадзіўся ў Полацку, падчас Вялікай Айчыннай вайны быў эвакуіраваны ў Татарскую АССР, дзе разам з маці працаваў у калгасе. У Наваполацк Мікалай Леанідавіч прыехаў у красавіку 1959-га і з сотнямі іншых пачаў будаваць горад, працуючы на 12-тонным пневмакране. Геная пакутаваў на сур'езную, складаную хваробу Бежэрава (хранічае захворванне суставаў), таму быў сутулы і адчуваў пастаянныя болі, але, як казалася, гэта стала ўжосным штуршком для яго заняткаў спортам. «Бацька ўвесь час лямчыўся, начэй не спаў, але свайго болю асабліва не паказваў», — успамінае Уладзімір, сын Мікалая Леанідавіча. Падчас адпачынку ў Еўпаторыі ў 1965 годзе Геная старэйшы пазнаёміўся з воднымі лыжамі, пад уражаннем ён не стаў адкладваць на доўга магчымы самостойны паспрабаваць пракаціцца па воднай гладзі ўжо ў сабе дома ў Наваполацку.

Уладзімір Мікалаевіч раскавае, што бацька і да гэтага быў актывістам, займаўся арганізацыяй спартыўных спаборніцтваў у горадзе, што будаваўся, стварыў групу па акарабаванні, сабраў хакейную каманду. Але воднымі лыжамі, здаецца, ён захапіўся па-асабліваму. «Бацька пачаў знікаць з хаты ў 66-м, калі на выратавальнай станцыі на Дзвіне стаў катацца на лыжах, першую лыжу, дарчы, ён зрабіў сам. Потым прыцягнуў да гэтага спорту сваіх краўшчыкоў, будзельнікаў, рабочых, — успамінае сын. — Ён, наогул, умеў прыцягваць людзей, у гэтым жа годзе далучыў да заняткаў і мяне. За дарослымі падцягнулася і маладзь. Тут, на Дзвіне, стаяла зямлянка, дакладней, гэта была будка, укапаная ў зямлю, там захоўваліся матары. Пазней ён прыцягнуў на бераг будзельнікаў бытоўку, і мы, можна сказаць, пачалі жыць на рацэ. Падрос малодшы брат, таксама далучыўся да нас з бацькамі».

Сам Мікалай Леанідавіч у сваіх дзённых так апісвае той час: «У 1966 годзе на выратавальнай станцыі пачалі катацца на самаробных лыжах. Падвясны матар «Масква» належыць мантажніку па імені Коля. Кіроўцам лодкі быў будзельнік УМ-141 Эдзік Ваіцяховіч. Вопыту кіравання не было, часта пры запуску матара на хуткасці ён вылятаў з лодкі».

У 1968-м Генавы стварылі грамадскую арганізацыю «Вадналыжны клуб імя Юрыя Гагарына», а ў 1975-м, калі старэйшы сын Генавы Уладзімір прыйшоў з войска, агульным рашэннем пачалі развіваць вадналыжны спорт у Наваполацку на прафесійным узроўні. «Спачатку бацька пайшоў на «Палімір», напросіў кіраўніцтва ўзяць нас пад сваю апеку, яны пагадзіліся. Далей мы разумелі, каб удзельнічаць у спаборніцтвах і паказаць вынікі, нам трэба было трэніравацца круглы год, а значыць, трэба будаваць электралёдзю-трансжор у басейне, — раскавае Уладзімір Геная. — Такая лядзюка ўжо была ў басейне ў братоў Нехаевіч у Дубне, яны на той момант ужо былі рэкардсменамі Еўропы, чэмпіёнамі ў фігурным катанні. Бацька з'ездзіў да іх, паглядзеў на канструкцыю, зрабіў свае пэўныя новаўвядзенні. Каб атрымаць дазвол на будаўніцтва такой «чыгункі» ў басейне ў Наваполацку, прыйшлося зачараваць яго дырэктара Фёдара Іванкова, той даў дабро. Мы будавалі гэтую лядзюку на чым, трэба было бачыць, як мурзатыя хлопчыкі ў дзве-тры гадзіны ночы вылазілі з басейна. Энтузіязм быў вар'яцкі».

Пасля такіх намаганняў перамог вучняў школы Генавы доўга чакаць не прый-

шлося, першымі выхаванцамі Мікалая Леанідавіча сталі, у тым ліку, і яго сыны Уладзімір і Аркадзь, першым майстрам спорту міжнароднага класа — Таццяна Борыс. Неўзабаве ў Наваполацку сталі праходзіць і буйныя ўсесаюзныя спаборніцтвы, як у басейне, з лядзюк, пабудаванай сваімі рукамі, так і на адкрытых вадаёмах. Наваполацкая школа стала заваёваць усё больш аўтарытэт у спартыўных колах і павару ў сапернікаў.

«Жыць і ставіцца да справы сумленна»

Мікалая Леанідавіча Генава не стала ў лютым 2002 года, яго сыход стаў раптоўным. Роднапачынальнік водных лыжаў у Наваполацку загінуў у аўтааварыі, вяртаючыся дадому з вадналыжнай базы. Сёння ў будынку клуба, а цяпер ужо цэлай школы па вуліцы Паркавай, 32, дзе

«Галоўная парада бацькі — жыць і ставіцца да справы сумленна!», — гаворыць Аркадзь. «Працаваць трэба! Так казаў та-та», — дадае Уладзімір. Сыны Мікалая Леанідавіча сталі трэнерамі, мабыць, гэта адзіная сям'я ў нашай краіне, у якой адразу тры заслужаныя трэнеры Беларусі. «Бацька не ставіў перад сабой задачы вырашціць з нас вялікіх спартсменаў, ён рабіў тое, што падабалася яму, а мы проста былі побач. Мы ўсе былі на рацэ, куды ж нам яшчэ можна было пайсці?» Па гэтым шляху пайшлі не толькі сыны, але і іх жонкі. Выбранніца Аркадзя Таццяна была вядомай пльвічыха, але з трэнерскай работы ў плаванні яна перайшла ў водныя лыжы, а пазней стала дырэктарам школы Генавых. Жонка Уладзіміра Надзея выкладала замежную мову ў адной з наваполацкіх школ, але таксама перайшла працаваць у вадналыжную школу. Разам з Мікалаем Леанідавічам яны стварылі дзіцячы спартыўна-

У музеі школы Генавых да гэтага часу захоўваецца першая лыжа, зробленая Мікалаем Леанідавічам уласнаручна.

працаваў Мікалай Леанідавіч, а зараз працуюць, выхоўваючы новых пакаленняў спартсменаў, яго сыны і іх жонкі, захаваўся кабінет Генавы старэйшага. Цесны, але ўтульны пакой вялікага трэнера ператварыўся ў музей. З таго фатальнага дня лютага некранутым застаўся стол Мікалая Леанідавіча, на ім усё тое ж предметны: календар, гадзіннік, рабочыя планы, графікі спаборніцтваў. Побач стаяў з дзясцяткамі вялікіх альбомаў, датаваных кожным новым годам, у іх фотасправаздачы, працякі і выразкі з газет. Тут можна знайсці кожнага вучня легендарнай школы Генавых, на чорна-белых здымках дзеткі, якіх сёння ведае ўжо ўвесь спартыўны свет. Сцены музея ў паліцах з дзясцяткамі кубкаў, побач стаіць першая лыжа Генавы.

аздараўленчы лагер, які працуе і сёння па прынцыпе «чужыя дзяцей не бывае». «Водныя лыжы — гэта не спорт, гэта стыль жыцця, хто прыходзіць сюды, той забывае пра мянушку іншыя рэчы», — тлумачыць такую перамяненасць Аркадзь Геная.

Усе ўнучкі Мікалая Леанідавіча таксама займаліся воднымі лыжамі, дасягнулі

Уладзімір і Аркадзь ГЕНАВЫ ў кабінете бацькі.

«...Мы не прадаёмся, у нас прынцыпы вышэйшыя, карані глыбейшыя»

Памяць пра бацьку сыны захаваць не толькі ў школе, але і на трэніровачнай базе каля возера Люхава. Тут схіляюцца вярбы, пасаджаныя Генавым старэйшым, Уладзімір адзначае, што Мікалай Леанідавіч любіў саджаць дрэвы. У трэнерскай ва Уладзіміра і Аркадзя развешаны марскія бесказыркі і фуражкі бацькі: Мікалай Леанідавіч служыў на Паўночным ваенным флоце. Да 50-годдзя школы (у 2016 годзе), дзякуючы актыўнай падтрымцы кіраўніцтва вобласці і горада, сыны Генавы выда-лі кнігу, прысвечаную бацьку «Яскравы след на зямлі і вадзе». «Там сабраны на-рысы з успамінамі пра бацьку, — раскавае Уладзімір Мікалаевіч. — У тым ліку мае успаміны з дзяцінства, а завяршае кнігу глава, дзе пазначаны ўсе члены на-шага клуба, пералічаны ўсе медалі і ста-тыстычныя лічбы. Гэта вялікая гісторыя». Акрамя таго, у Наваполацку штогод праводзіцца міжнародны турнір памяці Міка-лая Генавы, у яго гонар устанавлена ме-марыяльная дошка на плошчы Першай палаткі, Мікалай Леанідавіч з'яўляецца га-наровым грамадзянінам Наваполацка, адна з вуліц горада названая яго імем.

звання кандыдатаў у майстры спорту. Дачка Уладзіміра Наталля цяпер займаецца арганізацыяй лядзёнага замежнікаў у Германіі. З яе дапамогай ужо некалькі беларускіх спартсменаў пасля найцяжэй-шых траўмаў, якія ставілі пад пагрозю нармальную жыццяздзейнасць, вярталіся ў спорт і становіліся чэмпіёнамі свету. «Увесь сакрэт школы Генавых у даўніх традыцыях і метадыках, якія яны не пад-глядзелі дзесці. Яны выношваліся, кар-рэтаваліся, падганяліся, — дзеліцца На-талля ў тэлефоннай размове. — Яшчэ адзін найважнейшы прынцып школы — заўсёды трывацца разам».

Спаўраўды, калі трапіў у школу, ад-разу адчуваеш атмасферу даверу, ад-крытых адносін паміж дарослымі і дзет-камі, паміж старэйшымі і малодшымі спарт-сменамі. Гэтую атмасферу стварыў яшчэ Мікалай Леанідавіч, у сваіх дзённых ён пісаў: «У клубе маецца свой статут, ко-дэкс спартыўнага гонару, клятвы вадна-лыжніка. Клятвы зачытваецца пры пры-ёме ў члены клуба на выніковых вечарах у прысутнасці бацькоў спартсменаў, гра-мадскіх горада. Раз на тыдзень у дзя-цей правяраюцца школьныя дзёнікі, а адзінкі выстаўляюцца ў табель паспяхо-васці, які вясці ў клубе на бачным месцы. Выхаванцы самі прыбіраюць памяшканне клуба, чысціць катары, рамантуюць лы-жы, вадналыжны інвентар, матары.

Сёння ў СДЮШАР № 3 імя Мікалая Генавы займаецца 180 дзяцей, аналагі такога ў свеце няма. Генавы адзначаюць, калі да іх на зборы прывязджаюць замеж-нікі, яны халацюць за галаву. «Наша шко-ла — гэта групы пачатковай падрыхтоўкі, вучэбна-трэніровачнай, вышэйшага спартыўнага майстарства, вялікая колькасць трэнераў і наша сістэма падрыхтоўкі, якая ўключае ў сябе акарабаванне, гімнастыку, практыкаванні на батуте. Нашы метадыч-на вывераныя рэчы даюць бесперабойны канверт падрыхтоўкі ад дзяцей да дарос-лых, таму і спартсмены даюць круглага-довы вынік», — раскавае Аркадзь Ге-наў.

Уладзімір дадае, што такая сістэма па-трабуе работы з раціцы і да пазняга вечара, напрыклад, трэніроўкі летам пачынаюцца ў 6.30, а заканчваюцца, калі сканчаецца светлавы дзень. Летас выхаванцы нава-полацкай вадналыжнай школы заваявалі 64 медалі, сёлета — 49, у гэтых лічбах — толькі чэмпіянаты свету і Еўропы. «Мы да-сягнулі тых вышынь, на якія нават замаха-вацца цяжка, — дзеліцца разважаннямі Аркадзь. — Каб захаваць гэты ўзровень, патрэбны сілы, падтрымка і энергія».

Браты сцігла кажучы, што прапановы пераехаць за мяжу за вялікія грошы па-ступалі да іх неаднаразова, ёсць яны і цяпер. «Але які кінеш школу? Як кінеш справу бацькі? — у адзін голас пытаюцца яны. — Мы не прадаёмся, у нас прынцы-пы вышэйшыя, карані глыбейшыя». У той жа час тытулавання трэнеры з асцярогай зазіраюць у будучыню і не хаваюць, што не ўпэўнены ў тым, што пасля іх знойду-цца людзі, якія на такім жа высокім узроў-ні працягнуць справу іх сям'і».

Сёння на кожным чэмпіянаце свету і Еўропы прадстаўлены вучні школы Генавых, сярод вядомых выхаванцаў — шма-разовая чэмпіёнка свету, рэкардсменка планетты Наталля Берднікава, рэкард-смен і чэмпіён свету Аляксей Жарнасек, неаднаразовы чэмпіён свету Мікіта Па-пакуль і Ілья Лабковіч, цяперашні намес-нік міністра спорту і турызму краіны Вя-часлаў Дурноў, галоўны трэнер беларус-кай зборнай па водных лыжах Алег Дзе-вятоўскі і многія іншыя. Пра сваіх выха-ванцаў Генавы адзначаюць толькі ста-ноўча, здаецца, памятаюць кожнага, таму з лёгкасцю называюць, хто чым займа-ецца сёння, адзначаючы яшчэ адзін най-важнейшы аспект: «Патрыятызм у нашай школе ідзе паралельна з вынікамі. Нашы выхаванцы ў гэтым плане малайцы, ня-глядзячы на тое, што яны шмат часу пра-водзяць цяпер у ЗША, бо там ёсць ма-гчымаць трэніравацца круглы год, высту-паюць толькі за сваю краіну, у нас няма аднаго пераможцы. Мы ганарымся тым, што сваіх спартсменаў падрыхтава-лі самі і толькі пасля таго, як яны ста-віліся чэмпіёнамі свету, пачыналі асядаць у Амерыцы ці яшчэ недзе, і мы іх не тар-можнім ні ў якім выпадку».

Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

ВОСЕНЬСКІ ФУТБОЛ НА ПАДЫХОДЗЕ

Галоўны трэнер футбольнай зборнай Белару-сі Міхал Мархель назваў склад на кастрыч-ніцкія матчы адборачнага турніру чэмпіянату Еўропы-2020.

7 кастрычніка каманда збірца ў Мінску і будзе трэніравацца на комплексе футбольных палёў у Вя-сянцы. 10 кастрычніка зборная Беларусі прыме ка-манду Эстоніі, а 13-га сустрэнецца з футбалістамі Нідэрландаў. Або два матчы адбудуцца на мінскім стадыёне «Дынама», пачатак у 19.00.

У пашыраны спіс уключаныя 30 гульцоў:

варатары — Аляксандр Гутар («Дынама»), Брэст) Максім Плотнікаў («Дынама», Мінск), Антон Чычкан (БАТЭ);

абаронцы — Аляксандр Мартыновіч («Красна-дар», Расія), Дзяснін Палкоў («Урал», Екацярынбург, Расія), Сяргей Паліцэвіч («Кайрат», Алматы, Казах-стан), Алег Вераціна, Аляксандр Паўлавец (абодва — «Дынама», Брэст), Сяргей Мацвейчык («Шахцёр», Салігорск), Захар Волкаў (БАТЭ), Мікіта Навумаў («Жэтысу»), Талдыкарган, Казахстан), Мікалай Зола-таў («Віцебск»);

паўабаронцы — Станіслаў Драгун, Ігар Стасевіч, Дзмітрый Бага, Яўген Яблонскі (усе — БАТЭ), Павел Няхайчык, Міхал Гардзійчук, Павел Савіцкі (усе — «Дынама», Брэст), Юры Кавалёў, Макс Эбонг (абодва — «Шахцёр», Салігорск), Іван Маеўскі («Астана», Казахстан), Аляксандр Карніцкі («Мезе-кешевш», Венгрыя), Іван Бахар, Яўген Шаўчэнка (абодва — «Мінск»), Кірыл Пячэнін («Віцебск»);

нападаючыя — Мікалай Сігневіч («Фэрэнцвар-аш», Будапешт, Венгрыя), Дзяснін Лапцёў («Дина-ма», Брэст), Максім Скавыш (БАТЭ), Віталь Лісаковіч («Вараждзін», Харватыя).

Канчатковы склад, у які ўвойдуць 23 гульцы, трэ-нерскі штаб назаве 7 кастрычніка. *Становішча камандаў у кваліфікацыйнай групе С з'яўтае такое:* Германія — 12 ачкоў (5 матчаў), Паўночная Ірландыя — 12 (5), Нідэрланды — 9 (4), Беларусь — 3 (5), Эстонія — 0 (5).

У КАТАР — З НАДЗЕЙ

У пятніцу стартуе чэмпіятат свету па лёгкай атлетыцы

Трэннерскі штаб зборнай Беларусі на чале з Юрыем Майсевичам вызначыўся з вызным складам на суветны форум, які з 27 верасня да 6 кастрычніка прыме Доха (Катар). У спісе 30 спартсменаў, сярод якіх і лідары зборнай: Таццяна Халадовіч (кіданне капя), Максім Не-дасекаў (скачкі ў вышыню), Ірына Жук (скачкі з шастом), Эльвіра Герман (100 м з бар'ерамі), Настасся Мірончык-Іванова (скачкі ў даўжыню) і Віталь Парохонька (110 м з бар'ерамі).

У каманду не трапіла рэкардсменка Беларусі на 100 м з бар'ерамі Аліна Талай, якая раней абвясціла аб тым, што прапусціць галоўны старт сезона ў Досе з-за траўмы.

Нагадаем, на чэмпіянаце свету 2017 года ў Лон-дане беларускія лёгкаатлеты засталіся без медалюў, а ў 2015-м у Пекіне заваявалі залатую і бронзавую ўзнагароды.

На правядзенне чэмпіянату прэтэндавалі тры га-рады: Барселона (Іспанія), Юджын (ЗША), Доха (Ка-тар). Ні адзін з гэтых гарадоў яшчэ ні разу не прымаў суветнае першынство. 18 лістапада 2014 года ІААФ аб'явіла месца правядзення чэмпіянату. Юджын за-тым атрымаў права на правядзенне чэмпіянату свету 2021 года.

Традыцыйна на чэмпіянаце свету атлеты будуць спаборнічаць у пяці дысцыплінах: скачкі, бег, мнага-бор'е, кіданне, спартыўная хадзьба. На працягу дзе-сяці гульнявых дзён бальшышчкі змогуць пабачыць выступленні найлепшых спартсменаў, якія прадстаў-ляюць 205 краін. У якасці месца правядзення чэмпія-нату Катар абраў стадыён «Халіфа». У 2022 годзе гэты стадыён прыме яшчэ адно міжнароднае спартыў-нае мерапрыемства — чэмпіятат свету па футболе. Стадыён мае магчымаць змены канфігурацыі, яго максімальная ўмяшчальнасць складае 68 000 гляда-чоў, у ходзе чэмпіянату свету па лёгкай атлетыцы 2019 года арганізатары плануць прыняць да 50 000 бальшышчыкаў, а таксама каля 2000 прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі. Прамыя трансляцыі выступленняў спартсменаў будуць даступныя на роз-ных тэлеканалах больш чым у 200 краінах свету.

МЕСІ ЗНОЎ НАЙЛЕПШЫ

У оперным тэатры «Ла Скала» ў Мілане адбылася штогадовая цырымонія The Best FIFA Football Awards

Найлепшым футбалістам года па версіі ФІФА названы Ліяньэль Месі. Ён атрымаў узнагароду з рук прэзідэнта арганізацыі Джані Інфанціна. Нагадаем, 32-гадовы футбаліст у мінулым сезо-не з «Барселонай» стаў чэмпіёнам Іспаніі, забіў за каманду 36 галоў у чэмпіянаце і заваяваў «Залатую буцу», якая традыцыйна ўручаецца найлепшаму бамбардзіру ўсіх нацыянальных чэмпіянатаў Еўропы.

Найлепшым трэнерам свету прызнаны Юрген Клоп, які ў мінулым сезоне з «Ліверпулем» выйграў Лігу чэмпіёнаў. У жаночым футболе найлепшым трэ-нерам названая настаўніца зборнай ЗША Джыл Эліс, якая прывяла каманду да перамогі на чэмпіянаце свету 2019 года. Найлепшым галкіперам свету стаў гулец «Ліверпуля» Алісан Бекер, а сярод жанчын — варатар зборнай Галандыі і «Арсенала» Сары ван Венендал.

Узнагароду за сумленную гульню («фэйр-плэй» се-зона) атрымаў трэнер «Лідса» Марсела Белса, які ў матчы Чэмпіёнскага загаду саім паддапечным пра-пусціць гол ад «Астан Віль». Такім чынам настаўнік дазволіў саперніку зраўняць лік, паколькі перад гэтым яго футбалісты забілі гол з парушэннем правілаў.

Найлепшай футбалісткай сезона па версіі ФІФА стала ўдзельніца зборнай ЗША Меган Рапіна. The Best FIFA Football Awards — штогадовая фут-больная прэмія ФІФА па выніках сезона.

Матэрыялы падрыхтавала Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ.

Трэнёры ў вадзе праходзяць аж да зямлянага возера.

Пастаянны кантакт маем з бацька-мі, яны нам шмат у чым дапама-гаюць. У клубе вітаецца перамяненасць пакаленняў — старэйя вадналыжні-кі прыводзяць да нас сваіх дзяцей. Узаемадзейне трэнераў і бацькоў плус дысцыпліна даюць магчы-маць выхоўваць добрых спартсмен-аў і людзей, карысных грамадству. Галоўнае ў працы трэнера — любіць сваю прафэсію, любіць дзя-цей і давяраць ім, тады яны нікуды не пойдучы ад нас».